

VIDA SÁNDOR*

AZ EU BÍRÓSÁGÁNAK ELŐZETES DÖNTÉSE HASZNÁLATI MINTA ÜGYBEN

Az ipari tulajdonjogok körében a használati minta nálunk nem tekint vissza hosszú múltra, a használati mintaoltalmat a magyar jogszabályalkotó csak az erről szóló 1991. évi törvénnyel vezette be. Uniós szinten pedig – ismereteim szerint – mégcsak nem is tervezik a használati minta jogának harmonizálását.

A használati mintaoltalom a köztudatban mint „kis szabadalom” él. Ezt a nézetet alátámasztja a használati minták oltalmáról szóló magyar törvény 36. és 37. -ának rendelkezése is, amely a megsemmisítési eljárásban, illetve az ilyen tárgyú határozatok felülvizsgálata iránti eljárásban a szabadalmi törvény (a továbbiakban: Szt.) megfelelő rendelkezéseinek alkalmazásáról rendelkezik.

TATTAY Levente azon kevés hazai szerző közé tartozik, aki következetesen feldolgozta a használati minta jogának kérdéseit, nemcsak magyarul,¹ de angol nyelven is.²

A joggyakorlat persze a törvény újbóli és újbóli mérlegre tételét igényli. A következőkben egy olyan tíz éve folyamatban lévő ügyről számolok be, amely nemcsak valamennyi magyar fórumot foglalkoztatta, de amely az EU Bíróságát is megjárta.

* A Magyar Tudományos Akadémia doktora, jogtanácsos.

¹ TATTAY Levente: *A szellemi alkotások joga*. Budapest, SZIT, 2001. (1. kiadás) s az azt követő további kiadásokban is.

² Levente TATTAY: *Intellectual Property Law in Hungary. International Encyclopedia of Laws*. Kluwer, 2010. 231–251.

1. Ismételt újdonságvizsgálat

A Plastinnova Kft. „Záró elem, előnyösen italt tartalmazó palackok lezárására” tárgyban 1991. május 17-én ipari mintaoltalmi bejelentést nyújtott be a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz 2252-320/91 szám alatt, majd erre alapítva 1992. szeptember 1-jén használati mintaoltalmi bejelentést terjesztett elő. A Plastinnova, az ipari minta bejelentés származtatására való hivatkozással a második bejelentés tekintetében az első bejelentéshez fűződő elsőbbségi jogot igényelte. A Magyar Szabadalmi Hivatal e származtatási kérelemnek helyt adott, és használati mintaoltalmat engedélyezett az ipari mintaoltalmi bejelentés elsőbbségével.

A Bericap Záródástechnikai Bt. újdonság és feltalálói lépés hiányában, az érintett használati mintaoltalom megsemmisítését kérte.

A Magyar Szabadalmi Hivatal 2004. június 1-jén kelt U9200215/35 számú határozatával az említett használati mintaoltalom érvényességét – korlátozással – fenntartotta.

A Plastinnova a használati mintaoltalom jogosultjaként a Fővárosi Bíróságtól a Magyar Szabadalmi Hivatal e határozatának megváltoztatását kérte. E bíróság, amely elsőfokú bírósággént járt el, a kérelmet elutasította, és az U9200215/35 számú határozatot megváltoztatva elrendelte a megtámadott mintaoltalom megsemmisítését.

A Plastinnova fellebbezése folytán a Fővárosi Ítéletábla végzéssel az elsőfokú bíróság határozatát a használati mintaoltalom megsemmisítését illetően megváltoztatta.

A Bericap jogorvoslati kérelme alapján eljáró Legfelsőbb Bíróság a fellebbezési szakban hozott végzést helybenhagyta.

Az újabb eljárás (közigazgatási eljárás) 2007. január 31-én indult, amikor a Bericap a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz a vitatott használati minta fennmaradt része oltalmának megsemmisítése iránt újabb kérelmet nyújtott be. Ebben megsemmisítési okként az újdonság és feltalálói lépés hiányára hivatkozott. Kérelméhez – egyéb dokumentumok mellett – szabadalmi leírásokat mellélt.

A Plastinnova az újabb megsemmisítési kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását kérte a korábbi megsemmisítési eljárásra tekintettel.

A Magyar Szabadalmi Hivatal U9200215/58 számú határozatával e megsemmisítési kérelmet az Szt. 42. § (3) bekezdésére való hivatkozással elutasította. E rendelkezést akként alkalmazta, hogy az újabb megsemmisítési eljárásban figyelmen kívül hagyta a Bericap által becsatolt szabadalmi leírásokat. Álláspontja szerint ugyanis e dokumentumok „képezték az alapját a korábbi megsemmisítési eljárás döntésének”. Hozzátette, hogy „ezen dokumentumok

mindegyike vizsgálat tárgyát képezte, függetlenül attól, hogy melyikük tartalmazott a mintára nézve releváns információt”, és hogy „mivel ezen vizsgált dokumentumok összességén alapul az előző eljárás döntése, ezeket a dokumentumokat ebben az eljárásban figyelmen kívül kell hagyni.” Továbbá a Magyar Szabadalmi Hivatal azt is kifejtette, hogy a „használati mintaoltalom főigényponti jellemzőinek mindegyike azonosítható [volt] a fotókról, tehát az elsőbbség megillette a használati mintaoltalmat”. Hozzátette, hogy „az elsőbbség kérdéséről már a korábbi eljárásban is született döntés, amely szintén arra alapult, hogy a használati mintaoltalmat megilleti az ipari mintából való származtatás révén szerzett elsőbbség”.

A Bericap a Fővárosi Bírósághoz benyújtott kérelmével a Magyar Szabadalmi Hivatal határozatának megváltoztatását és a használati mintaoltalom megsemmisítését kérte. Ezenfelül kérte valamennyi előterjesztett bizonyíték figyelembevételét, és arra hivatkozott, hogy a használati mintaoltalom a szabadalomhoz hasonlóan kizárólagos jogokat biztosít a jogosult számára. A Bericap szerint ezért közérdek fűződik annak biztosításához, hogy kizárólagos jogokat csak olyan használati mintaoltalom alapozhasson meg, amely tiszteletben tartja a jogszabályi követelményeket. Véleménye szerint a jogalkotó a közérdek érvényesülését a megsemmisítés jogintézményének megteremtésével biztosítja.

A Plastinnova a Magyar Szabadalmi Hivatal U9200215/58 számú határozatának hatályban tartását és a megváltoztatási kérelem elutasítását kérte.

A Fővárosi Bíróság hatályon kívül helyezte az U9200215/58 számú határozatot, és a Magyar Szabadalmi Hivatalt új eljárásra utasította. Úgy találta, hogy az újabb megsemmisítési kérelemmel kapcsolatban nem hagyhatók figyelmen kívül bizonyítékok pusztán azon az alapon, hogy már hivatkoztak rájuk a korábbi megsemmisítési eljárásban.

A Fővárosi Ítéltábla a Fővárosi Bíróság végzését hatályon kívül helyezte, és a Fővárosi Bíróságot az ügy újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította, miután megállapította, hogy „az újabb megsemmisítési kérelem elbírálása során vizsgálandó tények körét a Magyar Szabadalmi Hivatal helyesen határozta meg”.

A Fővárosi Bíróság erre előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezett az EU Bíróságnál. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban a Fővárosi Bíróság pontosította, hogy figyelemmel a jogérvényesítésről szóló 2004/48/EK irányelv rendelkezéseire, különösen annak 2. cikke (1) bekezdésére és 3. cikke (2) bekezdésére, arra szeretne választ kapni, hogy miként kell a nemzeti jognak a használati mintaoltalom megsemmisítésére irányuló eljárásokra vonatkozó szabályait alkalmazni.

A Fővárosi Bíróság ezenfelül pontosította, hogy azok a kérdések, amelyek megválaszolására az EU Bíróságot felkérték az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben, a Párizsi Uniós Egyezmény és a TRIPS-megállapodás rendelkezéseinek a vonatkozó magyar jogszabályok alkalmazási módjával történő összehasonlításán alapulnak.

E körülményre való tekintettel a Fővárosi Bíróság felfüggesztette az eljárást és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette az EU Bírósága elé:

- 1) Összhangban van-e az Európai Unió jogával, ha a használati mintaoltalom megsemmisítési kérelemmel kapcsolatos megváltoztatási eljárásban az intézkedések, eljárások és jogorvoslatok olyan módon vannak alkalmazva, hogy a nemzeti bíróság nincs kötve a felek kérelmeihez vagy jognyilatkozataihoz, ideértve, hogy a bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást jogosult elrendelni hivatalból?
- 2) Összhangban van-e az Európai Unió jogával, ha a használati mintaoltalom megsemmisítési kérelemmel kapcsolatos megváltoztatási eljárásban az intézkedések, eljárások és jogorvoslatok olyan módon vannak alkalmazva, hogy a nemzeti bíróság határozata meghozatalában nincs kötve a megsemmisítési kérelem tárgyában hozott közigazgatási hatósági döntéshez, vagy az abban megállapított tényálláshoz, különösen a közigazgatási eljárás során megjelölt megsemmisítési okokhoz, vagy a közigazgatási eljárás során előterjesztett nyilatkozatokhoz, állításokhoz vagy bizonyítékokhoz?
- 3) Összhangban van-e az Európai Unió jogával, ha a használati mintaoltalom megsemmisítésére irányuló újabb kérelemmel kapcsolatos megváltoztatási eljárásban az intézkedések, eljárások és jogorvoslatok olyan módon vannak alkalmazva, hogy a nemzeti bíróság az újabb kérelem bizonyítékai közül – ideértve a technika állására vonatkozó bizonyítékokat is – kizárja azokat, amelyekre a használati mintaoltalom megsemmisítésére irányuló korábbi kérelemmel kapcsolatban már hivatkoztak?

Előzetes döntéshozatali kérelmében a Fővárosi Bíróság utalt a fővárosi Ítéletábra gyakorlatára is (8. Pkf. 26.204/2009, 8. Pkf. 25.119/2008 és 8. Pkf. 25.143/2004) annak dokumentálására, hogy a használati mintaoltalom megsemmisítésével kapcsolatos bírósági eljárásban a másodfokú bíróság nem ért egyet az officialitás alkalmazásának lehetőségével. Az előterjesztés kitért továbbá arra is, hogy a TRIPS csak angol, francia és spanyol nyelven foglalja magában a Párizsi Uniós Egyezmény releváns rendelkezéseit, magyarul nem, s a Fővárosi

Bíróság a „megsemmisítés”, a „hatálytalanítani” és a „megvonás” szavak tartalmának értelmezésénél a hiteles angol nyelvű változatot vette alapul.

2. Az előzetes döntéshozatali eljárás elleni kifogás elutasítása

A Plastinnova a Fővárosi Bíróság felfüggesztő határozata – beleértve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését – ellen fellebbezést és kifogást terjesztett elő. Ebben többek között azzal érvelt, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére a Fővárosi Bíróság nem jogosult, az EU Bírósághoz – szerinte – ilyen előterjesztést kizárólag a Legfelsőbb Bíróság tehet.

A Fővárosi Ítélet tábla a Plastinnova fellebbezését 8. Pkf. 28.075/2010 sz. végzéssel elutasította. A határozatból csak néhány tanulságos gondolatot idézek.

A 2010. január 1-jén hatályba lépett 2009. évi LXVIII. törvény 4. § (2) bekezdése módosította a Pp.-nek az adott ügy szempontjából vizsgálendő 155/A. §-át. A hatályos Pp. 155/A. § (3) bekezdése alapján az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítása ellen nincs helye külön fellebbezésnek. Mivel ezt a jogszabályt a hatályba lépését követően indult ügyekben lehet alkalmazni, ez azt jelenti, hogy a 2010. január 1-jét követően indult ügyekben a tételes jog zárja ki, hogy a másodfokú bíróság érdemben állást foglaljon az elsőfokú bíróság előzetes döntéshozatalát kezdeményező végzése tekintetében.

A módosító rendelkezés hatálybalépését megelőzően indult ügyekben a fellebbezés kizártságára a nemzeti tételes jog alapján nem lehet hivatkozni, de ez a jogi helyzet mégsem eredményezheti azt, hogy a másodfokú bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti végzést érdemben felülbírálhassa, mert ezt a közösségi jog szabályai és gyakorlata nem teszi lehetővé.

A nemzeti jogrendszerektől eltérő, önálló, sui generis európai jog egységes értelmezésére és alkalmazására irányuló törekvés alapján az Európai Unió őseinek tekintendő szerződések (EK, ESZAK, EURATOM) lehetővé tették, hogy egy független jogszolgáltatási szerv, az EU Bírósága állást foglaljon bizonyos aktusok érvényessége, értelmezése kérdésében. Az EK-Szerződés (EKSZ) 177. cikke, majd a 264. cikke értelmében az EU Bírósága előzetes döntést hozhat a Szerződés értelmezéséről, a Közösség intézményei és az EK Bizottsága által hozott aktusok érvényességéről és értelmezéséről, valamint a Tanács által létrehozott szervek alapszabályainak értelmezéséről, valamint a Tanács által létrehozott szervek alapszabályainak értelmezéséről, ha ezek az alapszabályok így rendelkeznek.

Az említett cikkek második bekezdése értelmében, ha egy tagállami bíróság előtt – az (1) bekezdésben megjelölt, így többek között a közösségi jog értelmezésével kapcsolatban – kérdés merül fel, és a bíróság meggyőződése szerint ítéletének meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére, kérheti az EU Bíróságtól előzetes döntés hozatalát. A harmadik bekezdés azon tagállami bíróságok számára, amelyek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését kötelezettségként írja elő.

Az EU Bírósága a magyar vonatkozású C-210/06. számú, a Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt. ügyében 2008. december 16-án meghozott ítélete³ is értelmezte az előzetes döntéshozatali eljárás számos vonatkozását, magát a jogintézményt és az annak kereteit szabályozó (akkor még) EKSZ 234. cikkének a Pp. szabályaival való kapcsolatát. Megállapításai és az abban foglalt iránymutatók az EUMSZ 267. cikkére vonatkozóan is érvényesek.

A Cartesio-ügyben az EU Bírósága – egyebek mellett – kimondta, hogy az EKSZ 234. cikkével nem összeegyeztethetetlen, ha a tagállami bíróságoknak az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek az EU Bírósága elé terjesztésére vonatkozó határozata ellen a nemzeti jog szerinti rendes jogorvoslattal lehet élni, azonban – a korábban említett ügyben kifejtett ítélkezési gyakorlat szerint – az ilyen jogorvoslat kimenetele nem korlátozhatja az előterjesztő bíróságnak az EKSZ 234. cikkében biztosított azt a jogkörét, hogy az EU Bíróságához forduljon, amennyiben az előterjesztés feltételeit fennállni látja (93. pont).

Az EU Bírósága az Cartesio-ügyben emlékeztetett arra is, hogy az elsőfokú bíróság az EKSZ 234. cikke értelmében szabadon fordulhat az EU Bíróságához annak ellenére, hogy a nemzeti jog szerint a bíróságokat köti a magasabb fokú bíróság jogi értékelése. Az olyan, az előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szembeni fellebbezésre vonatkozó nemzeti szabályok esetén, amelyek értelmében az alapügy egésze továbbra is a kérdést előterjesztő bíróság előtt marad folyamatban – ha a fellebbviteli bíróság jogosult lenne az előterjesztésre vonatkozó végzés megváltoztatására, mellőzhetné az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését – megkérdőjeleződhetne az elsőfokú bíróságnak az EKSZ 234. cikk által biztosított autonóm jogosultsága (98. pont).

A Cartesio-ügyben hozott ítélet is hangsúlyozta, hogy az EKSZ 234. cikkének megfelelően az előzetes döntéshozatal iránti kérelem helytállóságának és szükségességének megítélésére – főszabály szerint – az előterjesztő bíróságnak van kizárólagos felelőssége. Így a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy az

³ *Európai Jog*, 2009/2. 43.

előzetes döntéshozatalra utaló végzéssel szemben benyújtott fellebbezés alapján hozott határozatból levonja a következtetéseket és eldöntse: az előzetes döntéshozatal iránti kérelem fenntartásának, megváltoztatásának vagy visszavonásának van helye (96. pont).

Az EU Bírósága az okfejtését úgy összegezte, hogy az EKSZ 234. cikk második bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés minden nemzeti bíróság számára biztosítja azt a jogosultságot, hogy az EU Bírósága előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezéséről határozzon és ez a joguk nem kérdőjelezhető meg olyan nemzeti szabályok alkalmazásával, amelyek lehetővé teszik a fellebbviteli bíróság számára a végzés megváltoztatását, a kezdeményezés mellőzését, illetve az előterjesztő bíróságnak a felfüggesztett nemzeti eljárás folytatására utasítását (98. pont).

E döntés tette szükségessé, hogy a Legfelsőbb Bíróság Polgári és Közigazgatási Kollégiuma 1/2009. (VI. 24.) PK-KK szám alatt közös véleményt nyilvánítson az előzetes döntéshozatali eljárás körében hozott végzések elleni fellebbezések elbírálásáról, illetve rámutasson arra, hogy a magyar jogszabályok alapján mely bíróságot kell az előterjesztésre kötelesnek tekinteni. A Cartesio-ügyben kifejtett jogelvek alapján került sor a már említett törvénymódosításra is.

A kifejtettek közül több, a jelen – 2008. október 6-án indult – ügyre vonatkozó jogi következtetés is adódik. A fellebbezéssel támadott végzést meghozó elsőfokú bíróságnak jogában állt az EU Bíróságához előterjesztést tenni, tehát nem meglepő az ellenérdekű félnek az az álláspontja, hogy csak a Legfelsőbb Bíróság jogosult előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére. Megállapítható továbbá, hogy az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés elleni fellebbezés elbírálásakor a másodfokú bíróság nem vizsgálhatja sem a kezdeményezés szükségességét, sem az előterjesztett kérdések tartalmát és indokoltságát, és ebben a körben a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot nem változtathatja meg.

Az előbbi okfejtésből eredően a fellebbviteli bíróság az előterjesztés érdemi vizsgálatára nem jogosult. Kizárólag az EU Bírósága mérlegelheti, hogy az előterjesztő nemzeti bíróság valóban olyan kérdést terjesztett elé, amely a közösségi jogot érinti, és amely az EUMSZ 267. cikke alapján a közösségi jog alapján megválaszolható. Az EU Bíróságának gyakorlatából levonható az a következtetés is, miszerint a döntés joga a jelen ügyben is az elsőfokú bíróságot illeti meg, ugyanakkor terheli annak felelőssége is.

3. Ítélet⁴

Megjegyzés: Az ügy érdekessége, hogy az előzetes döntéshozatal ellen a magyar kormány is állást foglalt, azzal az indokkal, hogy

1. a kérdést előterjesztő bíróság nem fejtette ki azokat az indokokat, amelyek miatt a 2004/48/EK irányelv értelmezése számára nélkülözhetetlennek tűnik,

2. a 2004/48/EK irányelv irreleváns az adott jogvita eldöntése szempontjából, hiszen ez csupán a szellemi tulajdonjogok megsértése esetén alkalmazandó polgári és közigazgatási jogi eszközök harmonizációjára irányul. Márpedig az adott ügyben a folyamatban lévő eljárás tárgya egy használati minta érvényesítése és nem a szellemi tulajdonjogok megsértése.

Az EU Bírósága 2012. november 15-én kihirdetett – a főtanácsnok indítványa nélkül hozott – ítéletében többek között a következőket mondta.

3.1. Az elfogadhatóságról

(ad 1) Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EU Bírósága csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak az EU Bírósága rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd többek között a C-379/98. sz. PreussenElektra-ügyben 39. pontját,⁵ a C-466/04 sz. Acereda Herrera-ügyben

⁴ C-180/11 ügyszám. – Az ítéletet teljes terjedelmében közli: GRUR Int. 2013/1,86

⁵ Kivételes esetben az EU Bíróságának feladata áttekinteni azokat a feltételeket, amelyek mellett a nemzeti bíróság hozzá fordult, annak érdekében, hogy megvizsgálja hatáskörének fennállását (lásd ebben az értelemben a C-244/80. sz. Foglia-ügyben hozott ítélet 21. pontját). Csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha a közösségi jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak az EU Bírósága rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson.

hozott ítélet 48. pontját,⁶ valamint a C-94/04. és C-202/04. sz., Cipolla és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 25 pontját⁷ – jelen ítélet 58. pont).

Márpedig azt kell megállapítani, hogy nem tűnik úgy, hogy az uniós jognak az előterjesztő bíróság által kért értelmezése nyilvánvalóan nem állna semmilyen összefüggésben az alapügy tényállásával vagy tárgyával, illetve hogy az értelmezésre irányuló kérdések hipotetikus jellegűek lennének. Az előterjesztett kérdések nagyon általános jelleggel említik ugyan az uniós jogot, ugyanakkor az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az derül ki, hogy az alapügyben eljáró bíróság valójában a 2004/48/EK irányelv 2. cikke (1) bekezdésének és 3. cikke (2) bekezdésének, valamint a Párizsi Uniós Egyezmény 2. cikke (1) bekezdésének és a TRIPS-megállapodás 41. cikke (1) és (2) bekezdésének értelmezését kéri annak érdekében, hogy el tudja dönteni, a használati mintaoltalom megsemmisítése iránti eljárásban alkalmazandó nemzeti eljárási szabályok összeegyeztethetők-e az említett rendelkezésekkel (ítélet 59. pont).

E körülményekre tekintettel az előterjesztett kérdések relevanciájával kapcsolatos vélelem nem dől meg (ítélet 60. pont).

Ebből következik, hogy ezen elfogadhatatlansági kifogásnak nem lehet helyt adni (ítélet 61. pont).

(ad 2.) A második kifogás tekintetében elegendő megjegyezni, hogy annak a kérdésnek, hogy valamely használati mintaoltalom megsemmisítésére irányuló eljárás olyan eljárást képez-e, amely a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartásának biztosítását szolgálja, nincs köze az előzetes döntéshozatalra terjesztett kérdések elfogadhatóságához, hanem az e kérdések érdemi részéhez tartozik (lásd analógia útján a C-295/04-C298/04. sz. Manfredi és társai ügyben hozott

⁶ Az EU Bírósága úgy vélte, hogy nem dönthet a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett olyan kérdésről, amely esetben nyilvánvaló, hogy az adott közösségi jogszabály értelmezése vagy érvényességének vizsgálata, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tárgyával vagy céljával, illetve, ha a szóban forgó probléma elméleti jellegű, és az EU Bírósága nem rendelkezik azon ténybeli, illetve jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hasznos jelleggel meg lehessen válaszolni.

⁷ Az F. Cipolla által hivatkozott elfogadhatatlansági kifogásokkal kapcsolatosan emlékeztetni kell, hogy a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát az EU Bírósága nem vizsgálhatja – a közösségi jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell (lásd a C-300/01. sz. Salzmann-ügyben hozott ítélet 29. és 31. pontját). A nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek az EU Bírósága általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy a közösségi jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve, ha a szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy az EU Bírósága nem rendelkezik azon ténybeli és jogi elemek ismeretével, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a feltett kérdéseket hatékonyan megválaszolják (lásd különösen a C-379/98. sz. PreussenElektra-ügyben hozott ítélet 39. pontját és a C-466/04. sz. Acereda Herrera-ügyben hozott ítélet 48. pontját).

ítélet 30. pontját,⁸ valamint C-467/08. sz. Padawan-ügyben hozott ítélet 27. pontját⁹). Következésképpen e megállapítás nem eredményezi az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elutasítását annak elfogadhatóságának vizsgálati szakaszában (ítélet 63. pont).

Mivel ezt az elfogadhatatlansági kifogást is el kell utasítani, az eddig kifejtettek egészéből következően az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet elfogadhatónak kell nyilvánítani (ítélet 64. pont).

3.2. Az ügy érdeméről

Három kérdésével, amelyeket együttesen célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra szeretne választ kapni, hogy az uniós jog akadályát képezi-e annak, hogy valamely használati mintaoltalom megsemmisítése iránti kérelemmel kapcsolatos bírósági eljárásban a bíróság:

- ne legyen a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve, és hivatalból elrendelhesse a bizonyítékok szolgáltatását, amennyiben azt szükségesnek ítéli;
- ne legyen kötve a megsemmisítési kérelemmel kapcsolatban hozott közigazgatási határozathoz, sem az e határozatban megállapított tényálláshoz, és
- ne vizsgálhassa meg újból a korábbi megsemmisítési kérelem alkalmával már előterjesztett bizonyítékokat (ítélet 65. pont).

Közelebbről, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az derül ki, hogy a nemzeti bíróság úgy véli, hogy az alapügyben folytatott eljárásra a 2004/48/EK irányelv alkalmazandó, és ezen irányelv, különösen annak 2. cikke (1) bekezdésének és 3. cikke (2) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban tesz fel

⁸ Az Assitalia állításával ellentétben nem tűnik nyilvánvalónak az, hogy az EK 81. cikk értelmezése egyáltalán nem függ össze a tényekkel, illetve az alapeljárás tárgyával. Ennélfogva az Assitalia által előterjesztett, az EK 81. cikknek az alapügyben való alkalmazhatatlanságára alapított kifogásnak nincsen köze a jelen ügyek elfogadhatóságához, hanem az első kérdés érdemére vonatkozik.

⁹ Emlékeztetni kell arra, hogy annak eldöntése, hogy a nemzeti bíróság által feltett kérdések az uniós jogon kívül eső területre vonatkoznak-e amiatt, hogy a 2001/29/EK irányelv csupán minimálharmonizációról rendelkezik e területen, az említett bíróság által előterjesztett kérdések érdemi részéhez tartozik, és nem azok elfogadhatóságához (lásd a C-51/96. és C-191/97. sz. Deliège egyesített ügyekben hozott ítélet 28. pontját). Ezért az SGAE által felvetett kifogásnak, amely azon alapul, hogy az irányelv nem alkalmazható az alapeljárásbeli jogvitára, nincs köze a kérelem elfogadhatóságához, hanem az említett kérdések érdemi részére vonatkozik (lásd ebben az értelemben a C-295/04-C-298/04. sz. Manfredi és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 30. pontját).

kérdéseket, tekintettel a Párizsi Uniós Egyezmény és a TRIPS-megállapodás jelen ítélet 59. pontjában idézett cikkeire (ítélet 66. pont).

E tekintetben előjáróban hangsúlyozni kell, hogy a WTO-t létrehozó egyezményt, amelynek a TRIPS-megállapodás részét képezi, az Unió aláírta, majd a 94/800 sz. határozattal jóváhagyta. Ebből az következik, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a TRIPS-megállapodás rendelkezései az uniós jogrend szerves részét képezik, és e jogrend értelmében az EU Bírósága hatáskörrel rendelkezik az említett egyezmény előzetes döntéshozatal keretében történő értelmezésére (lásd a C-431/05. sz. *Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos* ügyben hozott ítélet 31. pontját,¹⁰ és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot – jelen ítélet 67. pont).

Ami közelebből a TRIPS-megállapodás 41.1. és 41.2. cikkének együttesen értelmezett rendelkezéseit illeti, azokból az következik, hogy az ezen megállapodásban részes tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a nemzeti jogukban rendelkezésre álljanak olyan eljárások, amelyek meghatározott jellemzőik révén a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartását szolgálják, hatékony intézkedést biztosítva az ezen egyezményben foglalt szellemi tulajdonjogokat sértő valamennyi cselekménnyel szemben (ítélet 68. pont).

E rendelkezések értelmében az említett megállapodásban részes tagállamok, ideértve az Uniót is, kötelesek jogszabályokat alkotni, belső jogukban a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartására vonatkozó olyan intézkedések bevezetésével, amelyek megfelelnek az említett rendelkezésekben meghatározotaknak (ítélet 69. pont).

Egyébként, mivel a TRIPS-megállapodás, miként annak 2.1. cikkéből következik, úgy rendelkezik, hogy ezen egyezmény II., III. és IV. része tekintetében a tagállamok kötelesek megfelelni a Párizsi Uniós Egyezmény 1-12. cikkének és 19. cikkének, a TRIPS-megállapodás 41.1. és 41.2. cikke által előírt jogszabályoknak meg kell felelniük többek között ezen megállapodás 2.1. cikkének is (ítélet 70. pont).

Így a TRIPS-megállapodás és a Párizsi Uniós Egyezmény fent említett rendelkezéseinek legfőbb közös eleme az ezen egyezmények tagjainak azon kötelezettsége, hogy belső jogaik útján biztosítsák a szellemi tulajdonjogok tisz-

¹⁰ A WTO-egyezményt, amelynek a TRIPS-megállapodás részét képezi, a Közösség aláírta, majd a 94/800/EK sz. határozattal jóváhagyta. Ebből az következik, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a TRIPS-megállapodás rendelkezései a közösségi jogrend szerves részét képezik (lásd különösen a C-344/04. sz. *IATA és ELFAA* ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet 36. pontját, valamint a C-459/03. sz. *EK Bizottsága kontra Írország* ügyben hozott ítéletének 82. pontját). E jogrend értelmében az EU Bírósága hatáskörrel rendelkezik az említett egyezmény előzetes döntéshozatal keretében történő értelmezésére.

teletben tartását, hatékony jogorvoslati eljárásokról rendelkezve valamennyi, e jogokat sértő cselekménnyel szemben (ítélet 72. pont).

Az Unió e jogalkotási kötelezettségének a 2004/48/EK irányelv elfogadásával eleget tett, amely irányelv, miként annak 1. cikkéből következik, a tagállamokban különböző intézkedések, eljárások és jogorvoslatok e célból történő bevezetésével a szellemi tulajdonjogok tiszteletbe tartásának biztosítását célozza (ítélet 73. pont).

Közelebbről, miként az a 2004/48/EK. irányelv 2. cikkének (1) bekezdéséből következik, az ezen irányelvben szereplő intézkedések, eljárások és jogorvoslatok, annak 3. cikkének megfelelően, az uniós jog és/vagy az érintett tagállam nemzeti joga által meghatározott valamennyi szellemi tulajdonjogi jogsértésre alkalmazandók (ítélet 74. pont).

Így tehát az egyezmények és a 2004/48/EK irányelv fent említett rendelkezései (a továbbiakban: érintett rendelkezések) nem a szellemi tulajdonjogok valamennyi vonatkozásának, csupán azoknak a szabályozására irányulnak, amelyek egyrészt e jogok tiszteletben tartásával, másrészt azok megsértésével kapcsolatosak, az arra szolgáló hatékony jogorvoslati eljárások meglétének előírásával, hogy valamennyi fennálló szellemi tulajdonjogi jogsértés megszűnjön, vagy orvoslásra kerüljön (ítélet 75. pont).

Ebből következik, hogy miként az egyébként a 2004/48/EK irányelv 2. cikkének (1) bekezdéséből is kiderül, az érintett rendelkezések csupán azoknak a különféle jogoknak a tiszteletben tartását biztosítják, amelyek azokat a személyeket illetik meg, akik e szellemi tulajdonjogokat megszerezték, nevezetesen e jogok jogosultjait, és azok nem értelmezhetők úgy, mint amelyek az azon személyek rendelkezésére álló különféle intézkedések és eljárások szabályozására vonatkoznának, akik – miként az alapügy felperese is – anélkül, hogy ők maguk lennének e jogok jogosultjai, a másik által megszerzett szellemi tulajdonjogokat vitatják (ítélet 77. pont).

Márpedig az olyan megsemmisítési eljárás, mint az alapügy tárgyát képező, pontosan azon személyek részére áll rendelkezésre, akik – anélkül, hogy maguk szellemi tulajdonjog jogosultjai lennének – a vonatkozó jogok jogosultja részére megadott használati mintaoltalmat vitatják (ítélet 78. pont).

Így tehát az ilyen eljárás, az érintett rendelkezések értelmében, nem a szellemi tulajdonjog jogosultjai védelmének biztosítására irányul (ítélet 79. pont).

Ugyanis ezen eljárás nem jelenti valamely szellemi tulajdonjog megsértését, akár azon személy oldaláról, aki ezen eljárást megindítja, hiszen ő nem jogosultja e jognak, ennek folytán nem szenvedhet el ilyen jogsérelmet, akár az említett eljárás által szabályozott valamely jog jogosultja oldalán, lévén, hogy a

vele szemben indított és az ő szellemi tulajdonjogát támadó kereset, jellegénél fogva, nem minősíthető jogsérelemnek (ítélet 80. pont).

Az előbbiekből következik, hogy az érintett rendelkezések nem az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló megsemmisítési eljárások különféle vonatkozása-inak szabályozására irányulnak (ítélet 81. pont).

Következésképpen, az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy amennyiben a 2004/48/EK irányelv 2. cikke (1) bekezdésének és 3. cikke (2) bekezdésének rendelkezései a Párizsi Uniós Egyezmény 2. cikke (1) bekezdésének és a TRIPS-Megállapodás 41.1. és 41.2. cikkének fényében értelmezve az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló megsemmisítési eljárásokban nem alkalmazandók, e rendelkezések nem tekinthetők olyanoknak, mint amelyek akadályozzák azt, hogy az ilyen bírósági eljárásokban a bíróságok

- *ne legyenek a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve, és hivatalból elrendelhessék a bizonyítékok szolgáltatását, amennyiben azt szükségesnek ítélik;*
- *ne legyenek kötve a megsemmisítési kérelemmel kapcsolatban hozott közigazgatási határozathoz, sem az e határozatban megállapított tényálláshoz, és*
- *ne vizsgálhassák meg újból a korábbi megsemmisítési kérelem alkalmával már beterjesztett bizonyítékokat (ítélet 82. pont és rendelkező rész).*

4. Megjegyzések

Az innen-onnan összegyűjtött, válogatott anyag önmagáért beszél. Kicsit szegényes volna azonban, ha ezt követően néhány saját gondolat nem következne – sőt ezt *Tattay Levente* is joggal várhatja el.

1. Az itt bemutatott ügy bonyolult és érdekes. Az eljárási aspektusok vázlatos bemutatása alapján azt lehet mondani, hogy az ügynek magyarországi és luxemburgi vonatkozásban két sarokpontja volt

- az a kérdés, hogy a Fővárosi Bíróság közvetlenül fordulhat-e az EU Bíróságához (ezt a kérdést a Fővárosi Ítéletábla az uniós jog alapján igenlőleg döntötte el)
- az a kérdés, hogy a szóban forgó jogértelmezési kérdés az uniós jog kérdése-e (ezt a kérdést az EU Bírósága döntötte el igenlően).

2. A Fővárosi Ítéltábla állásfoglalásában figyelemreméltó módon érhető tetten a Cartesio-ügy (C-210/06) utóhatásai, ill. az abból leszűrt tanulságok. Az EU Bíróságának ez az ítélete eredményezte ugyanis

- a Pp. vonatkozó rendelkezésének (pp. 155/A § (3) bekezdés) felülvizsgálatát eredményezte ugyanis
- a Legfelsőbb Bíróság két kollégiumának – ezt megelőzően – kialakított közös véleményét
- a jogi irodalomban szokatlan „hullámverést”.¹¹

3. Nemzetközi jogi szempontból az EU Bírósága ítéletének azokat a részeit tartom különösen figyelemreméltónak, amelyek a TRIPS-megállapodásnak és a Párizsi Uniós Egyezménynek az uniós joghoz való viszonyáról szólnak (67-75. pont). Ezekből a megállapításokból többek között szerintem az is következik, hogy – mivel az uniós jog integrálta a TRIPS-megállapodást – az EU Bíróságának, egyéb feltételek fennforgása mellett (pl. kapcsolat az uniós joghoz) hatásköre kiterjed a TRIPS-megállapodás rendelkezéseinek értelmezésére is.

4. A Fővárosi Bíróság előzetes döntéshozatali kérelmében az EU jogának egésze tekintetében tette fel kérdéseit. Előterjesztésében megemlítette ugyan a jogérvényesítésről szóló 2004/48/EK sz. irányelvet, a kérdésfeltétel azonban szerintem teleologikusnak tekinthető: hiszen a jogintézmény céljának feltárása irányában hangzott el. Az EU Bírósága ebbe nem ment bele, hanem pragmatikusan, döntően a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004/48/EK sz. irányelv alapján adta meg válaszát.

5. Nem világos, hogy a magyar kormány mi okból ellenezte az EU Bíróságának előzetes állásfoglalását. A Fővárosi Ítéltábla határozatában meggyőzően kifejtette, hogy az elsőfokú bíróságnak a Pp. 155/A. § (3) bekezdésének módosítása előtti időszakban indult ügyben is joga volt előzetes állásfoglalást kérnie.

Miért zavarta volna a magyar kormányt, ha egy jogpolitikai tárgyú ügyben egy nagy tekintélynek örvendő pártatlan igazságügyi szerv jogi véleményt mond?

Az EU Bírósága végül is elkerülte ebben a magyar/magyar ügyben, pontosabban elsőfokú/másodfokú bíróság közötti eltérő koncepció, illetve eltérő joggyakorlat kérdésében történő állásfoglalást – ezt persze nem lehetett előre bizonyosan tudni.

¹¹ Az Európai Jog c. folyóirat 2009. évi 2. számában az alábbi írások jelentek meg: SIMONNÉ GOMBOS Katalin: A Cartesio-ügy eljárási cselekményei; FAZEKAS Judit: Quo vadis Cartesio? OSZTOVITS András: Köddé fakult délibáb; BLUTMAN LÁSZLÓ: Az előzetes döntéshozatal kezdeményező határozat elleni fellebbezés kérdőjelei; DEÁK Dániel: A Cartesio ügyben hozott döntés hatása a letelepedési szabadság értelmezésére.

A körülmények pedig úgy hozták, hogy a magyar kormány elfogadhatatlansági kifogásának egyetlen következménye a presztizszvesztés lett, amire nem lett volna szükség.

6. Tény, hogy a használati minta jog uniós szinten nincs – a szabadalmi joghoz vagy a védjegyjoghoz hasonlóan –harmonizálva. Az uniós védjegyjog egyértelmű választ ad a védjegyjog céljára, a védjegy funkcióira, a szabadalmi jog pedig az oltalom feltételeire. Ilyen dogmatikailag is kidolgozott válasz a használati minta jogból nem nyerhető, hiszen e vonatkozásban uniós jogi vákuumról kell beszélni. Ezért nekem az a véleményem, hogy bár a feltett anyagi jogi kérdések jogpolitikai szempontból indokoltak voltak, azok uniós vonatkozásban nagyon is „időelőttiek” voltak.

Ismereteim szerint ez volt az első eset, hogy az EU Bírósága használati minta ügyben állást foglalt.

Úgy gondolom ugyanakkor, hogy a feltett kérdésre (officialitás) a Fővárosi Bíróság (jelenleg: Fővárosi Törvényszék) meglehetősen sovány választ kapott. Az EU Bíróságának mégis javára kell írni, hogy egyáltalán foglalkozott a kérdéssel, holott a használati minta vonatkozásában az uniós jog csak a jogérvényesítés vonatkozásában ad irányelveket, nem pedig a jogszerzés tekintetében.

7. Visszatérve a magyar bíróság előtt folyó eljárásra, ezidő szerint csak annyit lehet mondani, hogy a Fővárosi Törvényszék a megváltoztatási kérelmet elutasította (3.Pk.25.895/2012/15), s az ügy fellebbezés következtében a Fővárosi Ítéletábra előtt van.